

Inspirace ze zahraničí

INDICKÁ INSPIRACE

Inspirace ze zahraničí

Migrující dětské pracovníci v indických cihelnách

Jon Ellis

V dnešní Indii se největší množství nezletilých pracovníků podílí na ruční výrobě cihel v cihlářských pecích. Tuto skupinu dětských pracovníků tvoří především migranti, kteří každoročně opouštějí své domovy, aby strávili šest až osm měsíců vypalováním cihel. Počet těchto dětí je odhadován na jeden milion.

Několik států nacházejících se ve východní a střední Indii spadá do oblastí, jež jsou pravidelně sužovány nedostatkem potravy. Bihar, Jharkhand, Chattisgarh, Orissa a také části států, které s nimi sousedí, patří k místům, která jejich obyvatelé pravidelně opouští, aby hledali obživu jinde. Srážky jsou zde nerovnoměrné a často nedostatečné, následkem čehož je možno sklidit maximálně jednu úrodu ročně. Za těchto podmínek si pak zemědělské dělníky obtížně hledají práci. Většina chudých obyvatel nevlastní žádnou zemědělskou půdu, a pokud nějakou půdu vlastní, většinou jim nestačí k obživě. Obzvláště na venkově mnohdy stále ještě fungují polofeudální kastovní vztahy. Místní správa v těchto regionech obvykle funguje špatně, přičemž zamezuje chudým občanům přístup k vládním programům a jiným výhodám, na které mají ze zákona nárok. Situace je obdobná i v oblasti státního školství, a proto není školní docházka pro děti chudých obyvatel velkým přínosem.

Výroba cihel v cihlářských pecích se přerušuje v monzunovém období, jelikož cihly je nutno vyrábět, sušit i vypalovat na čerstvém vzduchu. Většina cihlen je tak v provozu od listopadu do května, případně června. Zprostředkovatelé práce zajišťují provozovatelům cihlen stálý přísun migrujících pracovníků, často celých rodin, které obvykle pochází ze stejné vesnice. Živitelům rodin je vyplacena záloha, čímž vzniká závazek k takzvané "bonded labour", tj. práci sloužící k umoření dluhu. Rodinám se každý týden vyplácí pouze záloha na mzdu, přičemž zbytek je veden v účetnictví majitele cihelny až do konce sezony, kdy zaměstnanec dostane vyúčtování. Z konečné sumy je však ještě odečtena záloha, náklady na stravu a jiné. Velmi málo dospělých dělníků umí číst, psát a počítat. Provozovatelé cihlen samozřejmě číst, psát i počítat dovedou všichni.

Typická rodina cestující několik set mil za prací do cihelny se skládá ze dvou rodičů, několika dětí (od miminek po dospívající děti), prarodičů či dalších rodinných příslušníků. V běžné cihelně pracuje na sto padesát dospělých dělníků a čtyřicet až padesát nezletilých pracovníků mladších čtrnácti let. Rodina je obvykle ubytována v místnosti o rozměrech 3 x 2,5 m², který se nachází v řadové zástavbě v nízkých, ledabyly postavených příbytcích. Dospělý člověk se musí shrbit, aby mohl vejít dovnitř. V místnostech není žádný nábytek ani okno. Všichni spí na rohožích na hliněné podlaze.

Jídlo se připravuje v hliněných pecích umístěných venku přede dveřmi. Jako palivo slouží dřevo, kravský trus, sláma nebo větvičky. Voda je ručně čerpána ze studně. Umýt se je možné přímo pod pumpou, případně u nedalekého rybníku či řeky. Každý pokoj má elektrické osvětlení a zásuvku. Pokud je k dispozici toaleta, je velmi pravděpodobné, že není udržována v čistotě, a proto se také nepoužívá.

Vlastníci cihlen upřednostňují migrující pracovníky před místní pracovní silou. Místní pracovníci se mohou organizovat v odborech, účastnit se politického dění a využít podpory lidí ze svého nejbližšího okolí. Migranti přicházejí pouze za účelem výdělku. Poté odcházejí a velmi zřídka se napřesrok vracejí do stejné cihelny. Postrádají podporu svého okolí i odborů, a proto jsou více či méně pod kontrolou vlastníků cihlen.

Dětská práce je v Indii nezákonná. Školní docházka je povinná do čtrnácti let. Přesto není dodržování těchto zákonů v indických cihelnách prosazováno ani státem, ani společnostmi. Všimněme si, že společnost, politici ani místní správa v oblastech, kde se cihelny nachází, nejeví zájem o situaci migrujících pracovníků. Hlavním důvodem této lhostejnosti je fakt, že migrující pracovníci nemohou v dané oblasti volit. To znamená, že nejsou zájmovou skupinou, jejíž zájmy je třeba zohlednit.

Jsou děti nuceny pracovat? Okolnosti nutí všechny zdatné členy rodiny, aby přispěli k rodinnému příjmu. Většina dětí začíná pomáhat své rodině s výrobou cihel již v osmi letech. Děti věří, že svou prací zvyšují svoji sebeúctu a také vylepšují ekonomickou situaci své rodiny. Některé pracovní úkony jsou poměrně nenáročné, například nošení písku dospělým dělníkům, aby se jim hlína nelepila do forem. Jiné děti, zvláště dívky starší deseti let, jsou najímány přímo majiteli cihlen na nošení nákladů cihel na hlavě. Nejprve je nutné přemístit cihly z hromady do pece a potom zase po vypálení z pece ven. Takto přenášené cihly mohou vážit až třicet kilogramů a jsou přemísťovány až stokrát denně. Taková zátěž nepochybně poškozuje pohybová ústrojí těchto dívek.

Jednotliví majitelé cihlen tvrdí, že pokud by učinili přítrž dětské práci ve svých cihelnách, děti i jejich rodiny pouze odejdou pracovat jinam. Toto tvrzení se alespoň částečně zakládá na pravdě. Musíme však vzít v úvahu, že vlastníci cihlen jsou členy různých sdružení a organizací, které jsou v úzkém kontaktu s členy místní správy. Místní správa má mimo jiné za úkol regulovat provoz v těchto cihelnách, a tak jsou mnohdy uzavírány nepsané dohody, kdy v osobním zájmu politiků i provozovatelů cihlen dochází k uplácení, porušování předpisů i práv migrujících pracovníků na spravedlivou mzdu.

V drtivé většině případů není dětem zaměstnanců cihlen umožněna školní docházka. Mateřský jazyk těchto dětí je obvykle odlišný od jazyka, kterým se hovoří v dané oblasti. I když není nutno překonávat jazykovou bariéru, pravděpodobnost, že děti migrujících pracovníků budou zapsány do školy na omezenou dobu, je mizivá. Dětem se tak nenabízí jiný způsob trávení volného času než dětská práce. V několika málo oblastech zajišťuje NGO výuku v takzvaných "open air schools", které děti navštěvují alespoň na několik hodin denně. Nevládní organizace provozují podobné školy ve čtyřech okresech v okolí Kalkaty. Do těchto škol dochází děti ze sedmdesáti cihlen z celkového počtu pěti set cihlen. Budoucnost tohoto způsobu vzdělávání je však nejistá, jelikož se provozovatelé škol musí potýkat

s neustálými problémy spojenými s financováním. Přestože školy zajišťují svým žákům výuku alespoň na tři hodiny denně, většina dětí starších deseti let se shoduje, že musí pracovat ještě i po návratu ze školy.

Autor tohoto článku a jeho kolegové se domnívají, že je nutné prosazovat zájmy migrujících dětských pracovníků zaměstnaných v indických cihelnách prostřednictvím trvalé, flexibilní a kreativní kampaně. Tato kampaň nesmí opomíjet potřeby a práva dospělých dělníků na členství v odborech, na spravedlivou mzdu a dobré pracovní podmínky. Dále je zapotřebí klást důraz nejen na důležitost vzdělávání dětí, které žijí a pracují u cihlářských pecí, ale i na neustálé zvyšování jeho kvality. Tohoto cíle je nutno dosáhnout za každou cenu, protože pouze dobré vzdělání umožní dětem změnit svět, ve kterém žijí, k lepšímu. Naší snahou tedy není jen úplný zákaz dětské práce v indickém cihlářském průmyslu, ale také zlepšení celkové ekonomické situace migrujících komunit.

Úspěšná sbírka "Crowd Funding", která probíhá již od září 2018, zajistila dostatek finančních prostředků potřebných k vytvoření nové pozice obhájce práv migrujících dětských pracovníků v indickém cihlářském průmyslu. Tuto pozici nyní zastává Rahul Das. Rahul a jeho kolegové, kteří se také podílejí na této kampani, pracují ve svých virtuálních kancelářích, kterými jsou jejich domovy, ale i vlaky, čajovny, či právě cihelny. Jonův byt v centru Kalkaty slouží jako místo, kde se všichni mohou v případě nutnosti setkat. Mají také internetové stránky, na kterých zveřejňují novinky, které se udály v cihlářském průmyslu nejen v Indii, ale i celé jižní Asii, tj. v Bangladéši, Nepálu, Pákistánu a Afghánistánu.

Tuto práci jsme připraveni vykonávat tak dlouho, jak bude nutné. Věříme, že jsme schopni zlepšit situaci dětí pracujících v cihlářském průmyslu v průběhu několika nadcházejících let.

Jon Ellis

Zakladatel a hlavní organizátor 'The brick field schools programme of Loreto'